

УДК 330.332

Р.Я. Зельцер,

канд. екон. наук, старш. наук. співроб.
ORCID: 0000-0003-4433-6625

В.В. Титок,

канд. екон. наук, доцент
ORCID: 0000-0002-9527-3006

Київський національний університет будівництва і архітектури, м. Київ

СТИМУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВІДНОВЛЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ВІДБУДОВИ КРАЇНИ

На сьогодні Україна залишається інвестиційно-привабливою країною. Держава має потенціал, щоб гідно відповісти на всі ці виклики, як нові, так і успадковані. Увесь період нашої боротьби за незалежність із втратами, яких ми зазнали: людськими, промисловими, втратою ринків збуту та традиційних партнерів, економіка України продовжує працювати. Втративши деякі традиційні переваги, ми здобули нові. Сфера інвестицій була та залишається об'єктом спільних інтересів як держави, так і бізнесу. Це виявляється у пошуку джерел та шляхів підвищення ефективності інвестицій, оптимізації інвестиційної діяльності, аналізу інвестиційної успішності у різних галузях та в економіці, в цілому. У цьому ключове значення у розвитку інвестиційного процесу належить державі.

Необхідною умовою відновлення економіки України є висока інвестиційна активність. Вона досягається за допомогою зростання обсягів реалізованих інвестиційних ресурсів та найбільш ефективного їх використання у пріоритетних сферах економіки та соціальної сфери. Інвестиції формують виробничий потенціал на новій науково-технічній базі та підвищують конкурентні позиції України на світовому ринку.

Проблема створення сприятливого інвестиційного клімату для залучення інвестицій в українську економіку в останні роки набула особливої гостроти. Визначальну роль її вирішення покликана зіграти відповідна інвестиційна політика. Уряд схвалив законопроект про спрощення дозвільних процедур для набуття права на землю і для початку будівництва при реалізації проектів, спрямованих на відновлення економіки. Також набрав чинності Закон України № 1116 від 17.02.2022 р. «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» (Закон про інвестиційних нянь), метою якого є залучення значних інвестицій в економіку України. Відповідно до Закону та відповідних змін до Податкового та Митного кодексів України, пакет спеціальних інвестиційних стимулів буде доступний для інвестиційних проектів, що відповідають певним вимогам.

Ключові слова: *інвестиції, інвестиційна діяльність, Координаційна рада, ефективність діяльності підприємств, капітальні інвестиції, реальні інвестиції, інвестори.*

Основи довгострокової (2013 – 2032 роки) державної політики в інвестиційній сфері в умовах відновлення економіки України спрямовані на стимулювання залучення інвестицій у пріоритетні галузі економіки, створення умов для активізації інвестиційної діяльності шляхом концентрації ресурсів на пріоритетних напрямках розвитку економіки з метою запровадження новітніх та енергозберігаючих технологій, створення нових робочих місць, розвитку регіонів [1; 2; 3].

Пріоритетними є галузі економіки, спрямовані на забезпечення потреб суспільства у високотехнологічній конкурентоспроможній екологічно чистій продукції, високоякісних послугах, які реалізують державну політику розвитку виробничого та експортного потенціалу країни. Перелік пріоритетних галузей економіки визначається Кабінетом Міністрів України.

Обсяги коштів, що спрямовуються на державну підтримку, щороку визначаються державним бюджетом України, а також відповідними місцевими бюджетами.

Державна підтримка надається суб'єктам інвестиційної діяльності, які реалізують інвестиційні проекти у пріоритетних галузях економіки.

Інвестиційним проектом у пріоритетній галузі вважається інвестиційний проект, що передбачається реалізувати на новоствореному або діючому підприємстві, де буде проведено реконструкцію або модернізацію за обов'язкової умови виділення окремого структурного підрозділу, на якому буде реалізовуватися інвестиційний проект та який одночасно повинен відповідати таким критеріям, як:

1) загальна кошторисна вартість перевищує суму, що еквівалентна: 3 млн. євро – для суб'єктів великого підприємництва; 1 млн. євро – для суб'єктів середнього підприємництва; 500 тис. євро – для суб'єктів малого підприємництва;

2) кількість створених нових робочих місць для працівників, які безпосередньо задіяні у виробничих процесах, перевищує 150 – для суб'єктів великого підприємництва; 50 – для суб'єктів середнього підприємництва; 25 – для суб'єктів малого підприємництва;

3) середня заробітна плата працівників не менш як у 2,5 рази перевищує розмір мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 13.11.2013р. № 835 «Про затвердження Порядку відбору проектних (інвестиційних) пропозицій та інвестиційних проектів, для розроблення або реалізації яких надається державна підтримка» встановлено, що відбір таких інвестиційних проектів і пропозицій буде здійснюватися конкурсними комісіями, що створені центральними органами державної влади, які приймають рішення про надання держпідтримки для реалізації інвестиційних проектів за певним напрямом та в межах обсягу, визначених у державному бюджеті на відповідний рік [4].

Інвестиційні проекти у пріоритетних галузях економіки, що передбачають використання державної підтримки, підлягають державній реєстрації.

Якщо протягом двох років з дня державної реєстрації інвестиційного проекту не досягнуто встановлених показників, строк дії державної реєстрації інвестиційного проекту припиняється.

З метою удосконалення механізму державної підтримки підприємств, що реалізують інвестиційні проекти у пріоритетних галузях економіки, передбачається внесення відповідних змін у Податковий кодекс України.

На сьогоднішній день Кабінет міністрів схвалив законопроект який передбачає спрощення дозвільних процедур для набуття права на землю і для початку будівництва при реалізації проектів, метою яких є відновлення економіки України.

При цьому ухвалили законопроект про швидкі інвестиції, який дозволяє створювати переробні підприємства. Цей документ передбачає:

- скорочення строків набуття прав на земельну ділянку – з 18 до 3 місяців;
- право на земельну ділянку набуватиметься без аукціону, без документації з землеустрою, з гарантіями невідчуження ділянки;
- встановлення та зміна цільового призначення землі зможе відбуватися без дотримання правил співвідношення між видом цільового призначення та видом функціонального призначення території;
- проектування об'єкта будівництва може відбуватися без дотримання містобудівних умов і обмежень за умови відповідності будівельним нормам.

При цьому проектом відновлення буде вважатися проект, який має вартість від 500 тисяч євро та спрямований на будь-яку сферу промисловості за виключенням діяльності з поводження з відходами та будівництва житла. Для його включення до Переліку проектів відновлення підприємцю буде необхідно подати заявку до Міністерства економіки [5].

Законом "Про концесію" [6] вдосконалюється правове регулювання концесійної діяльності, що, в свою чергу, забезпечить можливість ефективного залучення вітчизняних та іноземних інвестицій в економіку України та розвиток інфраструктури, чіткий механізм вибору концесіонера і підготовку до реалізації якісних проектів на умовах концесії, які будуть відповідати міжнародній практиці.

З метою створення належних умов для реалізації права громадян на житло, напрацювання ефективних механізмів захисту прав інвесторів і забудовників об'єктів житлового будівництва та інших об'єктів містобудування, відповідно до пункту 28 частини першої статті 106 Конституції України указом Президента створена координаційна рада з вирішення питань в сфері містобудування.

Основними завданнями Координаційної ради є:

- вивчення проблемних питань, що виникають під час реалізації права громадян на житло, забезпечення прав інвесторів і забудовників об'єктів житлового будівництва та інших об'єктів містобудування, встановлення передумов їх виникнення;

- системний аналіз практики реалізації державної політики у сфері містобудування;

- моніторинг стану виконання актів законодавства у сфері містобудування;

- напрацювання пропозицій Президентові України щодо:

стимулювання та розвитку інвестиційної діяльності у сфері містобудування;

запровадження ефективних механізмів захисту прав інвесторів і забудовників об'єктів житлового будівництва та інших об'єктів містобудування;

вирішення проблемних питань у сфері містобудування.

Координаційна рада для виконання покладених на неї завдань має право в установленому порядку:

- одержувати від державних органів та органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ, організацій необхідні інформацію, документи та матеріали;

- залучати для розгляду питань, що належать до компетенції

Координаційної ради, представників державних органів, а також представників підприємств, установ та організацій, громадських об'єднань, незалежних фахівців (за їх згодою).

Координаційна рада у процесі виконання покладених на неї завдань взаємодіє з іншими допоміжними органами і службами, утвореними Президентом України, а також з державними органами, органами місцевого самоврядування, всеукраїнськими асоціаціями органів місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями.

Координаційна рада інформує громадськість про свою діяльність. Інформація про діяльність Координаційної ради розміщується на веб-сайті Офіційного інтернет-представництва Президента України.

Організаційно-технічне забезпечення діяльності Координаційної ради здійснюється Офісом Президента України та Державним управлінням справами (в межах компетенції) [7].

З метою покращення державної підтримки інвестиційних проектів із значними інвестиціями був затверджений Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» [8] і постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення реєстру інвестиційних проектів із значними інвестиціями та переліку відомостей, що вносяться до реєстру інвестиційних проектів із значними інвестиціями» [9].

Цей Закон визначає організаційні, правові та фінансові засади державної підтримки інвестиційних проектів з метою створення сприятливих умов для залучення в Україну значних інвестицій (внутрішніх і зовнішніх), створення нових робочих місць, стимулювання економічного розвитку регіонів та зростання конкурентоспроможності економіки України.

Виокремлено новий вид інвестора - інвестора зі значними інвестиціями та інвестиційний проект зі значними інвестиціями, передбачено ряд пільг для таких інвесторів визначено форми (інструментів) надання державної підтримки інвестиційним проектам зі значними інвестиціями.

Закріплено статус державної установи, до складу якої входять інвестиційні менеджери та яка уповноважується Кабінетом Міністрів на супровід інвесторів у процесі підготовки та здійснення інвестиційних проектів зі значними інвестиціями.

Державна підтримка інвестиційних проектів зі значними інвестиціями може надаватись інвестору у таких формах:

- звільнення від сплати окремих податків та зборів відповідно до Податкового кодексу України;

- звільнення від оподаткування ввізним митом нового устаткування (обладнання) та комплектуючих виробів до нього, що ввозяться виключно для реалізації інвестиційного проекту із значними інвестиціями на виконання спеціального інвестиційного договору, відповідно до Митного кодексу України;

- забезпечення переважного права землекористування земельною ділянкою державної або комунальної власності для реалізації інвестиційного проекту із значними інвестиціями - надання земельної ділянки державної або комунальної власності у користування (оренду) для реалізації інвестиційного проекту із значними інвестиціями на умовах, визначених з урахуванням зобов'язань, передбачених спеціальним інвестиційним договором, та з переважним правом інвестора із значними інвестиціями придбання такої земельної ділянки у власність після спливу строку дії спеціального інвестиційного договору (крім випадків його дострокового припинення), якщо таке право передбачено спеціальним інвестиційним договором;

- забезпечення за рахунок коштів державного, місцевих бюджетів та інших джерел, не заборонених законом, будівництва об'єктів суміжної інфраструктури (автомобільних шляхів, ліній зв'язку, засобів тепло-, газо-, водо- та електропостачання, інженерних комунікацій тощо), необхідних для реалізації інвестиційного проекту зі значними інвестиціями.

На сьогоднішній день Кабінет міністрів схвалив законопроект який передбачає спрощення дозвільних процедур для набуття права на землю і для початку будівництва при реалізації проектів, метою яких є відновлення економіки України.

При цьому ухвалили законопроект про швидкі інвестиції, який дозволяє створювати переробні підприємства. Цей документ передбачає:

- скорочення строків набуття прав на земельну ділянку – з 18 до 3 місяців;
- право на земельну ділянку набуватиметься без аукціону, без документації з землеустрою, з гарантіями невідчуження ділянки;
- встановлення та зміна цільового призначення землі зможе відбуватися без дотримання правил співвідношення між видом цільового призначення та видом функціонального призначення території;
- проектування об'єкта будівництва може відбуватися без дотримання містобудівних умов і обмежень за умови відповідності будівельним нормам.

При цьому проектом відновлення буде вважатися проект, який має вартість від 500 тисяч євро та спрямований на будь-яку сферу промисловості за виключенням діяльності з поводження з відходами та будівництва житла. Для його включення до Переліку проектів відновлення підприємцю буде необхідно подати заявку до Міністерства економіки [5].

Список літератури:

1. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 р. № 1560 –XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (дата звернення 10.10.2022р.).

2. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19.03.1996 р. № 93/96-ВР. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 12.11.2022).

3. Про захист іноземних інвестицій на Україні: Закон України від 10.09.1991 р. № 1540 а –XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540%D0%B0-12#Text> (дата звернення 10.10.2022р.).

4. Про затвердження Порядку відбору інвестиційних проектів, для реалізації яких надається державна підтримка: постанова Кабінету Міністрів України №835

від 13.11.2013р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2013-%D0%BF#Text> (дата звернення 10.10.2022р.).

5. Уряд пропонує спростити процедури набуття права на землю для проектів відновлення економіки. URL: https://biz.ligazakon.net/news/213548_uryad-proponu-sprostiti-protseduri-nabuttya-prava-na-zemlyu-dlyaproektiv-vdnovlennya-ekonomki (дата звернення 10.10.2022р.).

6. Про концесію: Закон України від 03.10.2019р. № 155-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/155-IX#Text> (дата звернення 10.10.2022р.).

7. Про Координаційну раду з вирішення проблемних питань у сфері містобудування: Указ Президента України №413/2020 від 29.09.2020р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/413/2020#Text>. (дата звернення 10.10.2022р.).

8. Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні: Закон України №1116-IX від 28.04.2021р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text>. (дата звернення 10.10.2022р.).

9. Про затвердження Порядку ведення реєстру інвестиційних проектів із значними інвестиціями та переліку відомостей, що вносяться до реєстру інвестиційних проектів із значними інвестиціями: Постанова Кабінету Міністрів України №805 від 04.08.2021р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/805-2021-%D0%BF#Text>. (дата звернення 10.10.2022р.).

References:

1. Verkhovna Rada Ukrainy (1991). Pro investytsiynu diialnist: Zakon Ukrainy vid 18.09.1991 r. № 1560-XII [About investment activity: Law of Ukraine dated 18.09.1991 r. No. 1560-XII]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (accessed October 10, 2022).

2. Verkhovna Rada Ukrainy (1996). Pro rezhym inozemnoho investuvannia: Zakon Ukrainy vid 19.03.1996 r. № 93/96-VR [About the regime of foreign investment: Law of Ukraine dated 19.03.1996 r. No. 93/96-BP]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80#Text> (accessed November 11, 2022).

3. Verkhovna Rada Ukrainy (1991). Pro investytsiynu diyal'nist': Zakon Ukrayiny vid 18.09.1991 r. № 1560 –KHII [On Protection of Foreign Investment in Ukraine: Law of Ukraine dated September 10, 1991 No. 1540 a-XII]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540%D0%B0-12#Text> (accessed October 10, 2022).

4. Verkhovna Rada Ukrainy (2013). Pro zatverdzhennya Poryadku vidboru investytsiynykh proektiv, dlya realizatsiyi yakykh nadayet'sya derzhavna pidtrymka: postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny №835 vid 13.11.2013 [The procedure for selecting project (investment) proposals and investment projects, for the development or implementation of which state support is provided, approved by Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 835 dated 11/13/2013]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2013-%D0%BF#Text> (accessed October 10, 2022).

5. Uryad proponuye sprostytu protsedury nabuttya prava na zemlyu dlya proektiv vidnovlennya ekonomiky. [The government proposes to simplify the procedures for acquiring the right to land for economic recovery projects]. Available at:

https://biz.ligazakon.net/news/213548_uryad-proponu-sprostiti-protseduri-nabuttya-pravana-zemlyu-dlyaproektiv-vdnovlennya-ekonomki (accessed October 10, 2022).

6. Verkhovna Rada Ukrainy (2013). Pro kontsesiyu: Zakon Ukrainy vid 03.10.2019r. № 155-IKH. [On Concession: Law of Ukraine dated October 3, 2019 No. 155-IX]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/155-IX#Text> (accessed October 10, 2022).

7. Verkhovna Rada Ukrainy (2020). Pro Koordynatsiynu radu z vyrishennya problemnykh pytan' u sferi mistobuduvannya: Ukaz Prezydenta Ukrainy №413/2020 vid 29.09.2020r. [About the Coordination Council for solving problematic issues in the field of urban planning: Decree of the President of Ukraine No. 413/2020 dated September 29, 2020]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/413/2020#Text>. (accessed October 10, 2022).

8. Verkhovna Rada Ukrainy (2020). Pro derzhavnu pidtrymku investytsiynykh proektiv iz znachnymy investytsiyamy v Ukraini: Zakon Ukrainy №1116-IX vid 28.04.2021 [On state support of investment projects with significant investments in Ukraine: Law of Ukraine No. 1116-IX dated April 28, 2021]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text>. (accessed October 10, 2022).

9. Verkhovna Rada Ukrainy (2021). Pro zatverdzhennya Poryadku vedennya reyestru investytsiynykh proektiv iz znachnymy investytsiyamy ta pereliku vidomostey, shcho vnosyat'sya do reyestru investytsiynykh proektiv iz znachnymy investytsiyamy: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy №805 vid 04.08.2021 [On the approval of the Procedure for maintaining the register of investment projects with significant investments and the list of information to be entered in the register of investment projects with significant investments: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 805 dated 04.08.2021]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/805-2021-%D0%BF#Text>. (accessed October 10, 2022)

R. Zeltser, V. Tytok

Stimulation of investment activities in the conditions of infrastructure restoration and country development

Today, Ukraine remains an investment-attractive country. The state has the potential to adequately respond to all these challenges, both new and inherited. Throughout the period of our struggle for independence, with the losses we suffered: human, industrial, loss of sales markets and traditional partners, the economy of Ukraine continues to work. Having lost some traditional advantages, we have gained new ones. The sphere of investments was and remains an object of joint interests of both the state and business. This is manifested in the search for sources and ways to increase the efficiency of investments, optimization of investment activities, analysis of investment success in various industries and in the economy as a whole. In this regard, the key importance in the development of the investment process belongs to the state.

A necessary condition for the recovery of Ukraine's economy is high investment activity. It is achieved by increasing the volume of realized investment resources and their most effective use in priority areas of the economy and social sphere. Investments form production potential on a new scientific and technical base and increase Ukraine's competitive position on the world market.

The problem of creating a favorable investment climate for attracting investments to the Ukrainian economy has become particularly acute in recent years. The relevant investment policy is supposed to play a decisive role in its solution. The government approved the draft law on simplifying the permitting procedures for acquiring the right to land and for starting construction during the implementation of projects aimed at restoring the economy. Also, Law of Ukraine No. 1116 dated February 17, 2022 "On State Support of Investment Projects with Significant Investments in Ukraine" (Law on Investment Nurses) entered into force, the purpose of which is to attract significant investments to the economy of Ukraine. In accordance with the Law and relevant amendments to the Tax and Customs Codes of Ukraine, a package of special investment incentives will be available for investment projects that meet certain requirements.

Key words: *investment, investment activity, Coordinating Council, enterprise efficiency, capital investment, real investment, investors.*

Посилання на статтю

АРА: Zeltser, R., & Tytok, V. (2022). Stimulation of investment activities in the conditions of infrastructure restoration and country development. *Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti budivnytstva v umovakh formuvannia rynkovykh vidnosyn*, 50 (1), 156-163.

ДСТУ: Зельцер Р.Я., Титок В.В. Стимулювання інвестиційної діяльності в умовах відновлення інфраструктури та відбудови країни. *Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин*. 2022. № 50 (1). С. 156-163.